

Inter-medya ve demokrasi

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Her yüzyılın kitle iletişim alanına getirdiği bir dönemeç var. 19. yüzyıl gazeteyi toplumların önüne sürdü.

Öylelikle yeni bir aydın tipinin ortaya çıkmasını sağladı. Aydının toplumsal öncülüğü kamuoyu diye bir kavramı hem yaratması hem de yönlendirmesiyle somutlaşıyordu. Bu, demokrasinin gelişiminde gerçekten çığır açan bir dönemeç oldu. Yirminci yüzyıl bu gelişmeyi televizyonla destekledi. Televizyonculuk iletişim olanaklarının hızını kullanıyordu. O nedenle etkinliği çok daha büyüktü.

Yirminci yüzyılın son on yılında, gerek iletişim dünyasına gerekse toplumsal yaşama sunduğu yenilik 'internet'ti. İnternet bir haber-iletişim ortamı değildi yalnızca. Onunla birlikte bir pazar, bir kütüphane, bir diskotek, bir müzeydi, bir sahaftı, tek kelimeyle her şeydi. Daha da önemlisi, internet, iletişimi insanlararası etkileşime dönüştürüyordu.

İletişim alanının 'yararları' biliniyor. Ama, üstüne düşmüş kuşkular da var. Bunların başında, oluşumuna

da, gelişimine de katkıda bulunduğu demokrasiye yön vermesi geliyor. Günümüzdeki demokrasi tartışmalarını kitle iletişim araçlarının etkinliğinden soyutlayarak ele almak olanaksız. İletişim alanındaki tekelleşme ve karteller, çok küçük bir azınlığa hem çıkar sağlıyor hem de siyaseti yönlendirerek demokrasiyi kısıtlıyor. O nedenle, Noam Chomsky gibi muhalifler de, Baudrillard, Virilio gibi geç yirminci yüzyıl düşünürleri de bu oluşum üstünde çok ciddi sakıncalara dikkat çekerek duruyorlar. Kitle iletişim araçlarının demokrasiye katkısı eskisi kadar kolay kabul görmüyor; aksine 'medya demokrasisi' diye yeni bir kavramın doğmasına yol açıyor.

Şimdi, bütün bu oluşumları yeni bir evreye taşıyacak bir gelişmenin eşiğindeyiz. Amerika'nın en büyük internet servis firmasıyla en büyük medya kuruluşu birleşti. Bundan böyle insanlar oturduklar yerden 'gerçeğe' daha büyük bir hızla ulaşacak. İnternet çok güçlü bir haber-iletişim ortamı olacak. Ama, bu gelişme demokrasi bağlamında ne getirecek?

Her şeyden önce sermayenin bu derecede büyük bir etkinlikle devreye girmesi ve pazarda şimdilik ciddi bir rakipsizlik yaratması, karşılaşıldığı her yerde ürkülen

o korkunç tekelleşme olgusunu bir kez daha önümüze koyuyor. Yönlendirilen bir kamuoyu, bunu kullanan bir kapitalizm söz konusu. Bu gerçek acaba aşılabilir ya da hiç değilse dengelenebilir mi?

İnternet yarattığı sivil ve özgür ortamlarla bu olanağı insanlara sunmuştur. İnternet üzerinden oluşturulan sivil örgütlenmeler, dünyanın birçok yerinde merkezi otoritenin kısıtlamalarını aşmakta, sansürü fiili olarak işlevsizleştirmekte, yeni dayanışma, iletişim ve katılım olanakları yaratmaktadır. Demokrasi, böylelikle, bir kez daha 'doğrudan demokrasiye' dönme fikrine doğru açılmıştır. Ayrıca, bu etkileşim, sanattan tıbbaya kadar her alanda birçok yenilik doğurmuştur. Dolayısıyla, yazılı ya da görsel olsun, basın da bu süreç içinde ve bu sivil ve özgür denetim altında kendisini gözden geçirmek zorunda kalmıştır. Bugün de inter-medyatik bir dönemde aynı şey olabilmelidir. Yani, internetin özgürlük olanakları, kısıtlanmak bir yana, genişletilmelidir.

Eğer medyanın tekelleşmesi internetin sivil sınırsızlığıyla denetlenirse ve muhalefet olanağı herhangi bir biçimde ortadan kaldırılmazsa inter-medya insanlara daha çok 'dünyalı' olma şansını verecektir. Yeni yılın ilk armağanı gerçek bir kazançtır.